

Två konsthantverkare som arbetar för egen räkning och säljer bra till både utländska turister och kubaner. Foto Örjan Ekström

Alternativ till privatisering

Marce Cameron

I avvaktan på den socialistiska revolutionen i de ledande industriländerna har industriellt underutvecklade länder, som Kuba, drivit på övergång till socialism för att komma ur sekler av kolonial och nykolonial utplundring. Såväl Marx och Engels som Lenin föreställde sig en övergång med en socialistisk statsledning men med olika samhällliga ägar- och förvaltarformer förutom den statliga. Tanken att socialism måste bygga på statligt ägande och förvaltning av hela ekonomin föddes under Stalintiden. Men långt ifrån att vittra bort som Marx föreställde sig, blev sovjetstaten från en tvångströja för produktivkrafterna.

I mars 1968 nationaliserade Kuba alla småföretag i städerna. USAs blockad och dess rekrytering av utbildade kubaner till Miami innebar att förvaltningen måste övertas av många utan skolning och erfarenhet. Syftet med nationalisering var att beröva USA möjligheterna att bygga upp en kontrarevolution bland småföretagare och affärsfolk. Och att ta ett steg på vägen till socialism. Men som historien visat var det för långtgående och blev kontraproduktivt i långa loppet. I stället för att stegvis socialisera marknaden avskaffades den i ett enda svep.

För att komma ur krisen när all handel med sovjetblocket

försvann öppnades detta samhälle där i stort sett all produktion av varor och tjänster - utom jordbruket - var statlig, för internationell turism, penningförsändelser från familj i utlandet, och i stort sett oreglerat egenföretagande och hantverksmarknader. Samtidigt hade krisen lett till svår varubrist och med ökade klyftor kom korruption och fiffel kom krypande.

Det som skedde var i praktiken en slags privatisering i händerna på korrupta administratörer och omfattande småstöder blev en alltför vanligt förekommande individuell lösning på varubristen. Detta är det stora problem som Fidel varnade för 2005, att revolutionen skulle undergrävas inifrån.

Vägarna ur denna situation har diskuterats med allt större öppenhet sedan början av 2000-talet. Och har lett till de nya Ekonomiska och Sociala Riktlinjerna som antogs av nationalförsamlingen i somras, med sikte på att föra över småskalig produktion av varor och tjänster till icke statlig förvaltning. Det finns ett visst motstånd mot detta och farhågor att det ska öppna vägen för kapitalistisk marknad. I stället föreslås satsning på att ersätta korrupta administratörer med hederliga. Men det har prövats och tar

Forts sid 13

Forts från sid 12

inte itu med det grundläggande problemet: staten oförmåga - även den socialistiska - att centralt effektivt administrera dessa små enheter.

Riktlinjerna och de förändringar som är på gång handlar inte om privatisering och avvisar koncentration av produktionsmedel i händerna på en ny kapitalistklass. Men de ger grönt ljus för en utvidgad icke statlig sektor av egenföretagare eller kooperativ som ska omfatta upp till 35 procent av arbetskraften 2015.

Grundprincipen är att hyra ut -upplåta med bruksrätt, - såväl jordbruksmark som företagslokaler och utrustning. Egendomen fortsätter att vara kommunal i händerna på folkmakten. Ansvaret för att driva småföretagen går över från staten till arbetarna, att driva dem i konkurrens där priserna sätts av marknaden istället för av staten.

Tillväxten av den icke statliga sektorn innebär inte privatisering av samhällsägda egendom, utan ett steg på vägen att bygga ett socialistisk samhälle på ett bättre sätt.

Staten ska koncentrera sig på att höja effektiviteten i den grundläggande produktionen, samhällsägda, hela folkets egendom, men befria sig från att förvalta sådan som inte är av strategisk betydelse för landet.

Stadsträdgårdssodlingar drivs ofta kooperativt, och likaså de små butiker där de säljer sina produkter.

Foto Örjan Ekström